

a kedély minden nemes palántája. Madárdal helyett a fonográf recsegését hallgatja. Az ég csillagjait nem nézi, csak a kémények szikrái kápráztatják szemét. A természet szépségei iránt nincs érzeke és erkölcsi, vallási fogalmai ködfoltok. Az önzés, irigység, káröröm karmaival kapaszkodik bele az életbe. — Nem is folytatom a rajzot. Sötét, vigasztalan a kép. Csodát művelhet itt az iskola — 25 tanuló osztályokban. Mert a normális gyermekekben élnek és működnek a rejtett energiák. Csak tudnának maguknak utat törni! Kitartás és vágy a cselekvésre jellemzi őket. S aki odaadással vezeti, neveli őket, még kedélyviláguknak is teremthet éltető napot. Az érzéseknek és érzelmeknek egész skálája ragyog fel olykor-olykor a sápadt arcokon. Fogalmi körük a városi gyermekéhez képest végtelenül szegény és teljesen elüt a falusi gyermekétől. Tág tere nyílik itt a kísérleti neveléstudománynak és tág tere nyílik az alkotó munkának a pedagógus számára. Nyilvánvaló, hogy a gyártelepeken különleges feladata lesz az iskolának.

Teveli Mihály.

Az osztrák középiskola a háború után. A bécsi Tudományos Klub előadótermében okos szavak hangzottak el az osztrák középiskola jövőjéről. Még a háború folyamán, 1917 legelején (Monatsblätter des Wissensch. Klub in Wien, XXXVIII. évf., 11—12.) Dr. Albert Zipper tanár felolvasásának alaphangjában a lassú, nyugodt reform szükségére csendül végig. Ne legyen kísérletezések tárgya a fejlődő lélek; a kor szavát azonban meg kell értenünk. Hadd szabaduljon meg az iskola a lélek szabad röptét akadályozó tehertől: ellenben maradjon meg minden, ami valódi műveltséggel tölti meg a szellemet, mindaz, ami a kedélyt nemesíti, az értelmet élesíti, az önértetet emeli, a tettekézséget erősíti és a jellemet tökéletesíti. Csodálkozik a természettanárak nyugodtságán, hogy még mindig megelégszenek heti 2 órával, mikor most már az egészségtan is helyet követel magának az anatómiával kapcsolatban. A szellemet élénk megfigyelésre készítő rajznak nagyobb teret kíván és gyakorlatibb irányt hirdet a matematika túlságosan teoretizáló tanításmódja helyett. Ezt a tárgyat egyébként befejezné a kormánytanácsos a VI. osztállyal. Helyesléssel fogadnók mi is a történelemmel kapcsolatos részletesebb rajzát az újkor politikai átalakulásainak, földrajzi, nemzeti, közgazdasági és kereskedelmi érdekek kidomborításával és pedig előtérbe helyezésével a hazai viszonyoknak. Nincs megelégedve a latin nyelv tanításának eredményével. Nem tudják a tanulók latin nyelven kifejezni gondolataikat (!). A görög irodalom és műveltség nagy jelentőségét hangsúlyozva, csatlakozik a berlini egyetem szlávistájának, Brücknernek nézetéhez, hogy a görög nyelvet (nem irodalmat) törölni kell a középiskola tárgyai közül. Magas lendülettel szárnyal az előadó nyelve, mikor a népek és nemzetek kölcsönös megértéséről szól. A modern nyelveknek és külön erre a célra szervezendő olvasóköroeknek vezető tanárai termékenyítsék meg idegen népek irodalmának ismertetésével a tanuló fogékony lelkét ebben az irányban. Ne hintsük el a gyűlölet magvát egymás között. A nemzetek kölcsönös megértése, a lelkeket átható szeretet majd újból felépíti azt, amit a hosszú háború lerombolt. A vízőzön szi-

várványa fog ismét felragyogni a romok fölött. Ennek az eszmének szorgálatába szegődött az indítványát is, hogy élőnyelvek tanításanyagát hozzuk közelebb az élethez a modern direkt módszerrel karöltve és legyen kötelező minden tanulóra, hogy a német nyelven kívül megtanulja a középiskolában még egy nyelvét a monarchiának: Hadd értsük meg egymást még jobban, mint a múltban. — Ezt kívánjuk ma is, mikor már nincsen monarchia.

T. M.

A német tanítóegyesület programja. A német tanítóóság a súlyos megpróbáltatások eme napjaiban sem feledkezett meg arról, amivel hazájának, népének tartozik. Hivatalos sajtóközegének (*Zeitungsdiens des Deutschen Lehrervereins*) legújabb, nov. 20. száma közli azokat az iskolai követeléseket, amelyeket a német tanítóegyesület igazgatóválasztmánya megállapított. Ennek a programnak tartalma oly figyelemreméltó és a változott politikai viszonyok ellenére részünkre is oly tanulságos, hogy azt ím egész terjedelmében közöljük. A Német Tanítóegyesület a következőket követeli: az nép egész ifjúságának teljes testi és szellemi kiképzését a neveléstudomány alapelvei szerint. A gyermekkortól a főiskoláig az egységes iskolát és ezen belül minden gyermeknek korlátlan jogát a művelődésre és nevelésre képességeinek és művelődési akaratának arányában és tekintet nélkül a szülők vagyonára, állására és vallására. A tanításnak és a tanítási eszközöknek ingyenességét mindenki részére és fokozott gondoskodást ingyen ellátás és ruházat útján a vazyontalanok részére. Az iskolakötelezettségnek kiterjesztését a nép- és továbbképző-iskolákban a 18. életévig. Valamennyi egyházi felügyeleti jögnak, úgyszintén a tanítók és tanulók mindennemű vallási és lelkiismereti kényszerének kiküszöbölését. Minden egyházi szolgálatnak elváltását az iskolai hivatástól. Az iskolai munkának felügyeletét olyan szakférfaik részéről, akik maguk is ilyen munkát végeztek. Az egész tanítóóság kiképzésének és fizetésének egységes rendezését és teljes állampolgári szabadságot a tanítóknak. A tanítók tudományos szabadságának és tanítási önállóságának biztosítását. Egy legfelsőbb birodalmi tanácsot az iskola- és művelődésügy részére mellérendelve egy tanítókból és nem-tanítókból álló nevelésügyi tanácsot. Valamennyi nyilvános iskolának egységes közigazgatását és fenntartását; amazt az önkormányzatnak legmesszebbmenő érvényesítésével. Az iskolai közigazgatásnak minden fokán tanácsotadó és határozatokat hozó testületeket. Végül mindezeknek a követeléseknek alkotmányyszerű biztosítását a német népnek alapjogai között abban az esetben, ha a szövetséges állambeli alkotmány tovább is fennmaradna. — Íme, az új Németország iskolaügyi magna chartája, amely, ha egészében valóra válik, a német iskolaügynek modern szellemben való újjászületését jelentené és hatalmasan hozzájárulna az országnak újra való felépítéséhez.

hf.